

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ В ПРОЦЕСІ ЇХ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Кричківська Х.В.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
kristinakrichkivaskaya@gmail.com*

Актуальність проблеми. Соціальне, економічне, політичне становище в українському суспільстві зумовлює широке коло особистісних та міжособистісних проблем, які вимагають кваліфікованої фахової психологічної допомоги. Тому постійно підвищується попит на психологічні послуги в різних сферах суспільної діяльності, а, отже, зростають потреби та вимоги до системи професійної підготовки психологічних кадрів.

З огляду на вищесказане, для забезпечення якісної підготовки студентів-психологів до професійної діяльності, крім набуття необхідних для професійної діяльності знань та умінь, потрібно розвинути в них відповідний рівень розуміння власних емоцій, їх оптимальну модальність та спроможність керувати власними емоційними проявами, що є вагомими показниками професійної компетентності сучасного психолога.

У дослідженні цієї проблеми ми керувалися розумінням особливостей професійного становлення студентів-психологів, які досліджувалися у працях багатьох психологів (О.Ф. Бондаренко, С.Л. Братченко, В.Г. Панок, Н.І. Пов'якель, К.В. Седих [3] М.М. Тесленко, Н.О. Юдіна [4]). У ряді актуальних досліджень (М.В. Войтович [1], Т.В. Жванія, М.В. Замятіна, В.В. Зарицька [2], М.В. Кокарева, І.Г. Павлова, О.С. Толков) виявлені особливості емоційних станів та емоційного інтелекту студентів, які навчаються психологічним спеціальностям.

Проте, питання систематизації даних про особливості формування емоційного інтелекту студентів психологів та чинників, що визначають його динаміку, залишається мало вивченим. Окрім того, фактично відсутні наукові дослідження, в яких представлено порівняння емоційної сфери студентів різних курсів навчання.

Мета роботи – дослідити особливості розвитку емоційного інтелекту студентів-психологів в процесі їх фахової підготовки.

Методика та організація дослідження. Для дослідження особливостей розвитку емоційного інтелекту студентів-психологів у процесі професійного навчання використані методики: «Емоційний інтелект» (Д.В. Люсін), методика діагностики емоційності (В.М. Русалов) та «Емоційна направленість» (за Б. Додоновим). У дослідженні взяли участь 60 студентів-психологів (30 із них навчаються на 1 курсі, а 30 – на 5 курсі), які навчаються на психолого-педагогічному факультеті Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Результати дослідження. За результатами проведеного дослідження визначено, що студенти на початку навчання, мають більш виражену схильність до розуміння чужих емоцій (45%), управління своїми

емоціями (56%), внутрішньоособистісного емоційного інтелекту (67%), розуміння емоцій (45%), загальний показник емоційного інтелекту (78%). Отже, студенти молодших курсів навчання характеризуються краще розвинутим емоційним інтелектом, більше спроможні до ідентифікації емоцій інших людей, емоційної саморегуляції та розуміння своїх емоційних переживань. Натомість, представники старших курсів навчання характеризуються більше вираженим показником управління своїми емоціями (71%). Вони більше схильні до керівництва своїми емоціями, що, імовірно, можна пояснити їх більш старшим віком.

Студенти-психологи перших курсів навчання характеризуються більше вираженою інтелектуальною емоційністю (51%), натомість студенти старших курсів – комунікативною (56%). Студентам 1 курсу ластиве переживання яскравих емоцій від розумової праці. Вони, на початку професійного становлення, достатньо включені у процес навчання і професійного становлення, тому виражено емоційно реагують на нову інформацію та пізнання. Натомість, процес пізнання нового та розширення свого кругозору, набуття знань не викликає у студентів-психологів старших курсів навчання виражених емоційних переживань (46%).

Встановлено, що студенти старших курсів навчання дуже емоційні під час здійснення міжособистісних контактів (59%), емоційно реагують на перебіг спілкування з оточуючими. Студенти-психологи на початку навчання також емоційно реагують на спілкування (36%), але значно меншою мірою.

Студенти-психологи на початку навчання характеризуються вираженою потребою в діяльності (58%), переважно, пізнавального характеру (58%), досягненні мети та необхідністю домагатися бажаних результатів. Такі студенти, будучи молодшими та романтично орієнтованими як більшість юнаків, характеризуються вираженим прагненням до чогось нового, таємничого та невідомого (44%). Натомість, студентам старших курсів навчання властиві більше виражені комунікативні (59%) та гедоністичні (56%) емоції. Вони характеризуються яскраво вираженою потребою у спілкуванні та його емоційною оцінкою, що часто виступає мотивом набуття освіти на старшому курсі навчання у працюючих людей. Для них вагомим є задоволення потреби в тілесному і душевному комфорті.

Висновки. Отже, виявлено, що емоційний інтелект та емоційні прояви студентів на різних курсах навчання відрізняються в силу закономірностей процесу професіоналізації та вікового розвитку. Так, студенти-психологи молодших курсів навчання, справді, характеризуються підвищеними показниками емоційного інтелекту, пізнавальною емоційністю, вираженими гностичними, праксичними та романтичними емоціями. Натомість, студенти-психологи старших курсів, будучи менше включеними у навчальний процес та маючи необхідність поєднувати навчання з роботою, дійсно, характеризуються зниженими показниками компонентів емоційного інтелекту, переважанням комунікативних та гедоністичних емоцій, при знижених показниках пізнавальної емоційності.

Література:

1. Войтович М.В. Розвиток конфліктної компетентності у студентів-медичних психологів на етапі професійної адаптації. *Актуальні проблеми психології*. Том V. Випуск 12. 2012. С.23–31.
2. Зарицька В.В. Рівень розуміння студентами власних емоцій у структурі емоційного інтелекту як важливої складової частини їх професійної підготовки. *Психологічні перспективи*. 2011. Вип. 17. С.92–104.
3. Седих К. В., Лаврінченко В. А. Формування метакогнітивної компетентності у практичних психологів системи освіти. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Психологія. Вип. 52. X. : ХНПУ, 2016. С.124–133.
4. Юдіна Н. О., Тесленко М.М. Усвідомлена саморегуляція навчальної діяльності студентів як проблема сучасної психології. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2017. Вип. 3(2). С. 90-94.

ВПЛИВ ХАРАКТЕРОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА МІЖОСОБИСТІСНІ СТОСУНКИ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Крючкова Н.П.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
nata_kryukhova@gmail.com*

Актуальність проблеми. Нова соціально-економічна, політична та ідеологічна ситуація, що склалася з лютого 2022 року, відкрила психології реальні можливості доведення свого теоретичного потенціалу на матеріалі науково обґрунтованого розв’язання чималої кількості задач, висунутих перед нею досвідом відкритих бойових дій на території України. У цей нелегкий час особливої актуальності набуває військова психологія, яка продовжує зазнавати змін у системі своїх домінантних теоретико-методологічних і практичних орієнтацій, зважаючи на соціально-політичні події останніх місяців.

Тому цілком логічним і закономірним виявляється факт підвищення уваги до розв’язання широкого кола прикладних психологічних, психофізіологічних і соціально-психологічних проблем як військових спеціалістів (І.В. Бельмега [1], В.В. Конопльов, М.С. Корольчук, К.Е. Тарасов), так і військовослужбовців строкової служби (А.Я. Боднар, М.Й.Боришевський, В.О. Васютинський, Л. Доценко [4], В.М. Марченко, М.І. Пірен, Ж.Г. Сенокосов, Н.О. Чайкіна).

Особливе місце у загальному руслі згаданої проблематики займають дослідження особливостей реалізації комунікативного потенціалу в умовах несення військової служби (О.В. Бойко [2], О.О. Буряк [3], Ю.М. Забродін, Н.Д. Завалова, А.Г. Кузнецов, В.І. Лебедев, А.Г. Маклаков, Ю.В. Ярошок).

Мета роботи – представити результати дослідження впливу характерологічних особливостей на міжособистісні стосунки у військовослужбовців.

Методика та організація дослідження. Для діагностики впливу характерологічних особливостей на міжособистісні стосунки у